

ISLAM I MUSLIMANI U GRČKOJ

Grčka je najbolji primjer šta se događalo s muslimanima u Europi i na Balkanu krajem 19. i početkom 20. stoljeća. Danas u Grčkoj živi nešto oko 1,3% muslimana dok ih je početkom 20. stoljeća bilo 68% i bili su velika većina njenih stanovnika. Poznati istraživci muslimanskih manjina na području Europe dr. Sejjid Abdul Medžid Bekr i Ali ibn el-Muntasir el-Kittani u svom detaljnom izvješću pod naslovom *Muslimanske manjine u Europi* tvrde da se islam u Grčkoj pojavio vrlo rano već početkom 3. stoljeća hidžre odnosno 210. godine kada su muslimani napali nekoliko grčkih otoka. Muslimanski trgovci su dolazili s robom u Solun i otuda širili islam na balkanskom poluotoku o čemu postoje pisani dokumenti. Kao prvi muslimani na Balkanu spominju se *Povardarski Turci* koji su nekoliko stoljeća prije prodora Osmanlija živjeli u dolini rijeke Vardar.

Ovako snažan pad broja muslimana u Grčkoj rezultat je Sporazuma Grčke i Turske o razmjeni stanovništva koji je potpisan 1924. godine. Nije prošlo ni 80 godina od potpisa tog Sporazuma a procent muslimana sa 68% pao je na današnjih 1,3%. To je isključivo rezultat spomenutog sporazuma u Lozani. Grčku je odjednom te godine napustilo 1,200.000 muslimana, a ostalo ih je samo oko 200.000. Tijekom tih 80 godina od zaključenog sporazuma broj muslimana u Grčkoj povećao se samo za 50.000, tako da ih sada ima oko 250.000, sukladno zadnjem popisu pučanstva 2001. godine. Današnji muslimani su uglavnom turskoga etničkog porijekla i nastanjuju zapadnu Trakiju. Njima treba dodati i ne mali broj muslimana arapskoga etničkog porijekla, ali i drugih nacionalnosti, koji žive u većim grčkim gradovima.

Kada su muslimani odlazili u Tursku iza sebe su ostavili oko tisuću džamija koje su uglavnom, a posebice u glavnom gradu Atini, pretvorene u muzejske i druge prostore.

Danas u Grčkoj ima 300 džamija i mesdžida. Međutim u glavnom gradu Atini i gradovima gdje su Grci u većini nema ni jedne džamije i ako se već godinama govori o izgradnju Islamskog centra, još uvijek grčke vlasti nisu dale potrebne ovlasti. Muslimani u Atini su primorani kupovati i zakupljivati obiteljske kuće ili stanove i u njima obavljati namaze i ostale vjerske obrede, a bajrame na trgovima i po ulicama. Što se tiče zapadne Trakije tamo je situacija mnogo bolja za muslimanske vjernike, jer su većina stanovništva muslimani. Samo u gradu Komeldžini ima 15 velikih džamija. U zapadnoj Trakiji živi većina muslimana u Grčkoj, njih 125.000. U ovoj pokrajini djeluje nekoliko muslimanskih organizacija kao što su *Ittihadul islam* (Islamski savez), *Ittihad muslimine el-junan* (Savez muslimana Grčke). Pored džamija i mesdžida u zapadnoj Trakiji djeluju i ostale islamske institucije kao što su mektebi

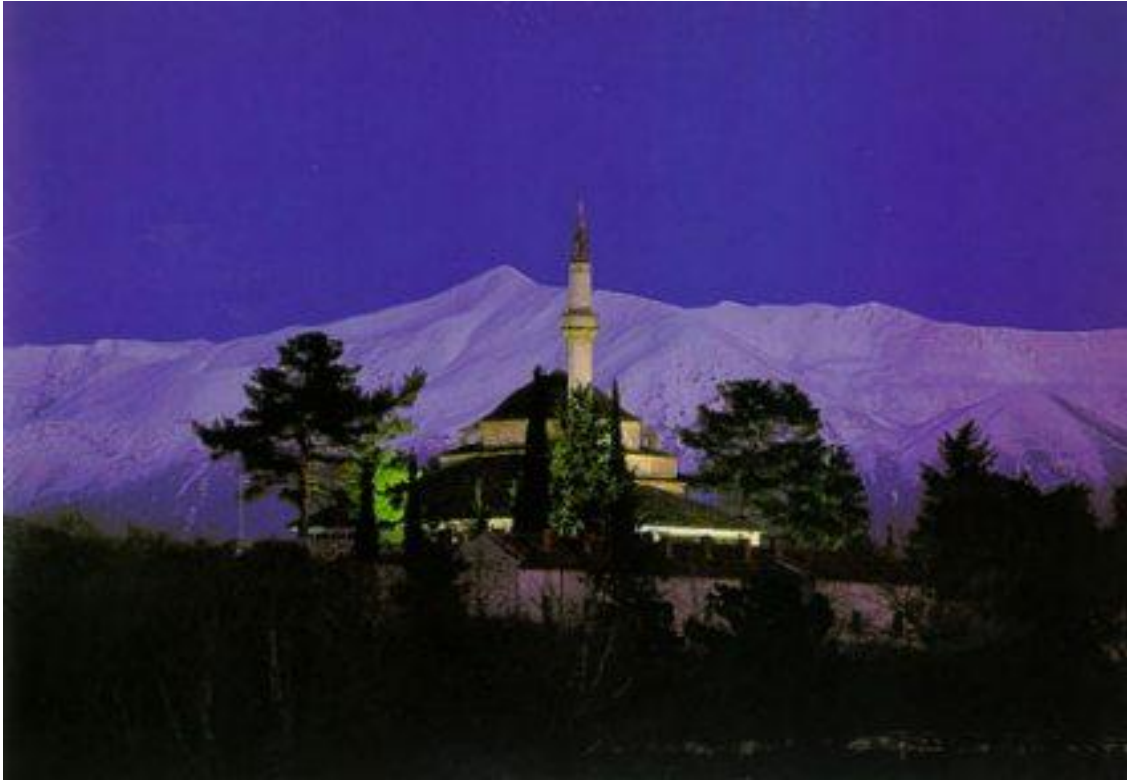
za vjeronauk, medrese zvane *Rušdije* kao i medrese zvane *Hajrije*. Muslimani zapadne Trakije imaju svoje Muftiluke i muftije i šerijatske sudije.

Većina muslimana zapadne Trakije su siromašni u odnosu na ostale stanovnike Grčke ili u odnosu na Grke koji žive u Turskoj. Uglavnom se bave zemljiradnjom proizvodnjom pšenice, ječma, kukuruza maslinarstvom i vinove loze, kao i stočarstvom.

Predstavnici muslimana u Grčkoj kao najveći problem spominju nedostatak prostora za obavljanje namaza. Za vrijeme bajarm-namaza i džuma prinuđeni su klanjati na ulicama. Grčki parlament je nekoliko puta donio odluku da se u glavnog gradu gradi Islamski centar, ali sve su inicijative propale. Posljednja inicijativa za gradnju Islamskog centra bila je prije dvije godine kada je određeno zemljište u blizini zračne luke. Tomu su se međutim usprotivili stanovnici okolnih naselja i Pravoslavna crkva pod izgovorom da će mesdžid loše utjecati na turiste koji dolaze u Grčku. Na mjestu predviđenom za Islamski centar na brzinu su sagradili kapelu i tako za dugi period onemogućili gradnju islamskog objekta.

Treba također istaći da između grčkih vlasti i muslimana etničkih Turaka postoji veliko sporenje oko njihove nacionalnosti. Grčka vlada ponudila je muslimanima sva prava ako odustanu od nacionalnog imena Turčin, što ovi energično odbijaju jer se osjećaju Turcima od svojih prvih korjena. Za to je grčka vlada odbila dati muslimanima vjerske slobode. Zbog toga nema vjeronauka u osnovnim i srednjim školama, muslimani ne mogu vršiti popravke džamija i drugih vjerskih objekata i tako su osuđeni na propadanje. Usljed brojnih uskraćivanja turska vlada je preuzela na sebe obvezu da im pomaže. Svi imami i muftije su školovani u Turskoj. Turska putem Diyaneta financijski pomaže imamima tako što im isplaćuje plaće u istom omjeru kao i svojim imamima. Slično pomaže i svoje sunarodnjake na turskom dijelu Cipra.

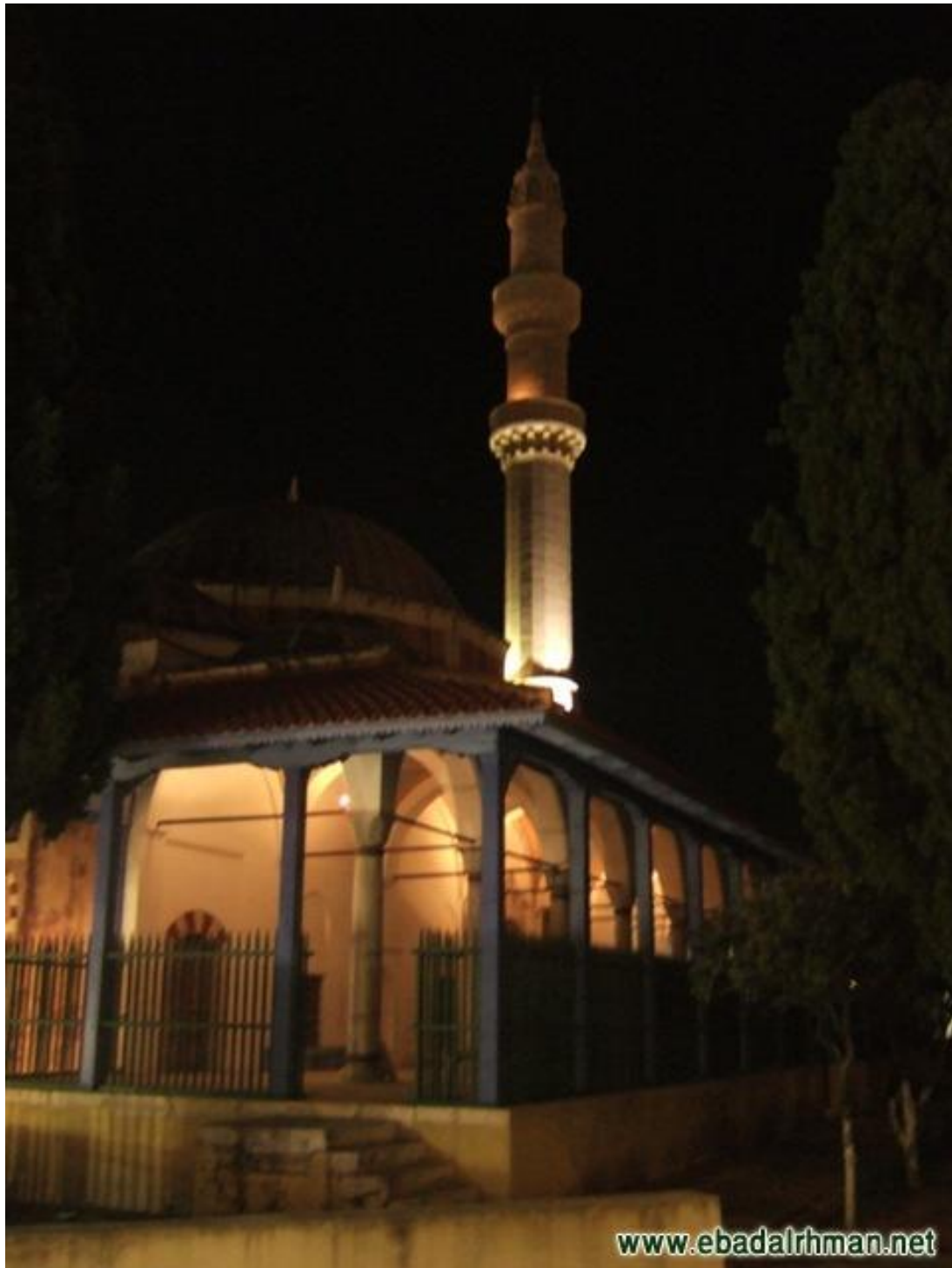
Neprijateljstvo protiv muslimana eskaliralo je posljednjih godina. Tako na primjer grčke su vlasti pretvorile u zapadnoj Trakiji dva mesdžida jednog u konjsku štalu, a drugog u muzejski prostor, kako javlja islamska novinska agencija *El-haber*. Prošle 2009. godine u gradovima s muslimanskom većinom izbile su demonstracije jer je jedan policijac Grk kontrolirajući promet uzeo i pocijepao Kur'an jednog muslimana, što je izazvalo veliki revolt među muslimanima.

Džamija u Ivanini u Trakiji- Grčka

Osmanska džamija u centru Atene koju su Grci nakon nezavisnosti pretvorili u Muzej nacionalnog stvaralaštva

Džamija na otoku Rodos gdje živi dosta muslimana zvanih Pomakije

Džamija Kučuk Hasana u Chaniu

Džamija šah Osmana Kuršumlije u Trikatu